

(i) Printed Pages : 4

Roll No. 22052907

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	0	4	5
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	2
---	---	---	---

B.Ed. (Gen) 2nd Semester

(2053)

SCHOOL MANAGEMENT (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 2nd Sem.)

Paper : F-2.5

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :— Attempt **five** questions in all, selecting **one** question from each Unit. Unit-V is compulsory, each question carries **8** marks.

UNIT-I

1. Explain the elements of school organization and school management. 8
2. Describe the importance of school plant. State briefly the essential characteristics of a school plant. 3.5

UNIT-II

3. Describe the main causes of indiscipline in our schools and suggest measures to maintain the discipline in schools. 8
4. Co-curricular activities are conducive to harmonious development of students. Comment. 8

UNIT-III

5. Define leadership. How leadership qualities can be developed among students? 8
6. Explain the need and importance of school records. What records should be maintained in a school? 8

UNIT-IV

7. Describe the role of reflective teaching in the present scenario of education. 8
8. Explain the development of human resources through total quality management. 8

UNIT-V

9. Attempt all the questions :
- (i) Define institutional planning.
- (ii) Importance of time table.
- (iii) Principles of Supervision.
- (iv) Significance of Biometric Attendance System. 2×4=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।
यूनिट V अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के 8 अंक हैं।

यूनिट-1

1. विद्यालय संगठन और विद्यालय प्रबंधन के तत्त्वों की व्याख्या कीजिए। 8
2. स्कूल प्लान्ट के महत्व का वर्णन करें। स्कूल प्लान्ट के आवश्यक गुणों का संक्षेप में उल्लेख कीजिए। 3,5

यूनिट-II

3. हमारे विद्यालयों में अनुशासनहीनता के मुख्य कारणों का वर्णन कीजिए तथा विद्यालयों में अनुशासन बनाए रखने के उपाय सुझाइए। 8
4. सह-पाठ्यक्रम गतिविधियाँ छात्रों के सामंजस्यपूर्ण विकास के लिए अनुकूल है। टिप्पणी करें। 8

यूनिट-III

5. नेतृत्व की परिभाषित कीजिए। छात्रों में नेतृत्व के गुणों का विकास किस प्रकार किया जा सकता है ? 8
6. स्कूल अभिलेखों की आवश्यकता और महत्व की व्याख्या करें। एक स्कूल में कौन से अभिलेखों को बनाए रखना चाहिए ? 8

यूनिट-IV

7. शिक्षा के वर्तमान परिदृश्य में चिंतनशील शिक्षण की भूमिका का वर्णन कीजिए। 8
8. संपूर्ण गुणवत्ता प्रबंधन के माध्यम से मानव संसाधनों के विकास की व्याख्या कीजिए। 8

यूनिट-V

9. सभी प्रश्नों को हल करें :-
- (i) संस्थागत नियोजन को परिभाषित कीजिए।
- (ii) समय सारिणी का महत्व।
- (iii) पर्यवेक्षण के सिद्धांत।
- (iv) बायोमेट्रिक उपस्थिति प्रणाली का महत्व। 2×4=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 8 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਸਕੂਲ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8
2. ਸਕੂਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਸਕੂਲੀ ਪਲਾਂਟ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 3,5

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 8
4. ਸਹਿ-ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸਪੂਰਵਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਗੁਣ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 8
6. ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? 8

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਜਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਜਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਾਤਾ ਕਰੋ। 8
8. ਕੁੱਲ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਜ਼ੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ :
- (i) ਸੰਸਥਾਗਤ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (ii) ਸਮੇਂ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
- (iii) ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।
- (iv) ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। $2 \times 4 = 8$